

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2026

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (36)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 15 Ιουνίου 2026

08:00-11:00

ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΔΕΚΑΤΡΕΙΣ (13) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Ι. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α. Απόδοση και κατανόηση διδαγμένων κειμένων

(Μονάδες 30)

A.1. Να αποδώσετε **μόνο τις έντονα γραμμένες προτάσεις** των πιο κάτω κειμένων (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 1

Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπὶ πάντας ἔφη ὁ Ζεὺς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

Πλάτωνος *Πρωταγόρας* IB'
(μονάδες 9)

Πλάτωνος <i>Πρωταγόρας</i> IB'	Απόδοση στα Νέα Ελληνικά
Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν,	Ο Δίας, λοιπόν, επειδὴ φοβήθηκε για το γένος μας,
μὴ ἀπόλοιτο πᾶν,	μήπως χαθεί ολόκληρο,
Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην,	στέλνει τον Ερμή για να φέρει στους ανθρώπους τον σεβασμό (των ἀγραφῶν νόμων) και τη δικαιοσύνη,
ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί.	για να υπάρχουν στις πόλεις τάξη / αρμονία και συνεκτικοὶ δεσμοὶ φιλίας.
ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία,	Ρωτά, λοιπόν, ο Ερμῆς τον Δία
τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις·	με ποιον τρόπο τέλος πάντων να δώσει στους ανθρώπους τη δικαιοσύνη και τον σεβασμό:
πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται,	- «Ποιο ἀπὸ τα δύο, ὅπως ἔχουν μοιραστεῖ οι τέχνες,
οὕτω καὶ ταύτας νείμω;	έτσι να μοιράσω και αυτές;
νενέμηνται δὲ ὧδε·	Ἔχουν μοιραστεῖ ως εξής:
εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις,	ένας, που κατέχει την ἰατρική, εἶναι ἀρκετός για πολλοὺς ἀπλοὺς πολίτες,
καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί·	έτσι και οι ἄλλοι τεχνίτες.

Κείμενο 2

Ξυνελών τε λέγω τήν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παιδευσιν εἶναι καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἶδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὐτάρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἦν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσω ἐς πείραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται. **μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὅμηρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεισι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάψει**, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κάγαθῶν αἴδια συγκατοικίσαντες. περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἶδε τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλιν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

Θουκυδίδου *Ἱστορία* Β' 41
(μονάδες 6)

Θουκυδίδου <i>Ἱστορία</i> Β' 41	Απόδοση στα Νέα Ελληνικά
μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι	Και αφού παρουσιάσαμε τη δύναμή μας με σπουδαίες απτές αποδείξεις και βέβαια όχι χωρίς μαρτυρίες,
τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα,	θα θαυμαζόμαστε και από τους συγχρόνους και από τους μεταγενεστέρους (μας),
καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὅμηρου ἐπαινέτου	χωρίς καθόλου να έχουμε την ανάγκη ούτε από τον Ὅμηρο ως υμνητή / για να μας επαινέσει
οὔτε ὅστις ἔπεισι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει,	οὔτε από οποιονδήποτε άλλο που με τα λόγια του θα δώσει μια πρόσκαιρη χαρά / θα (μας) ευχαριστήσει με τα λόγια (του) προσωρινά,
τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάψει.	ενώ την ιδέα που θα σχηματιστεί (αργότερα) για τα έργα (μας), θα τη ζημιώσει η αλήθεια.

Σημειώσεις:

1. Οι πιο πάνω αποδόσεις είναι ενδεικτικές και δεν αναμένονται αυτολεξεί.
2. Σε περίπτωση απόδοσης μη έντονα γραμμένου κειμένου, δεν αφαιρούνται μονάδες.

A.2.

α. Να γράψετε στα Αρχαία Ελληνικά, στην κατάλληλη πτώση και αριθμό, το ουσιαστικό που συμπληρώνει τη φράση «**τῶν νῦν**» στην ακόλουθη περίοδο λόγου (υπογραμμίζεται στο Κείμενο 2).

μόνη γὰρ **τῶν νῦν** ἀκοῆς κρείσσω ἐς πείραν ἔρχεται.

(μονάδες 3)

Απάντηση:

(τῶν νῦν) πόλεων

β. Να γράψετε στα Νέα Ελληνικά σε ποιους/τι αναφέρεται η αντωνυμία «**οἶδε**» του πιο κάτω αποσπάσματος (υπογραμμίζεται στο Κείμενο 2).

περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως **οἶδε** τε γενναίως δικαιούντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν.

(μονάδες 3)

Απάντηση:

Αναφέρεται στους νεκρούς του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού Πολέμου / στους νεκρούς για τους οποίους εκφωνείται ο συγκεκριμένος επιτάφιος λόγος / στους νεκρούς των οποίων η ταφή γίνεται εκείνη τη στιγμή.

A.3. Να χαρακτηρίσετε ως ορθή (Ο) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις ακόλουθες δηλώσεις, σύμφωνα με το Κείμενο 2. Για κάθε δήλωση που επισημαίνετε ως λανθασμένη, να τεκμηριώνετε την απάντησή σας στα Νέα Ελληνικά.

α. Ο ομιλητής αρχίζει το εγκώμιο της πόλης του.

β. Ο ομιλητής πιστεύει στις δυνατότητες κάθε πολίτη ξεχωριστά.

γ. Η Αθήνα αποδεικνύεται ακόμη πιο δυνατή μέσα από τις δυσκολίες.

δ. Οι Αθηναίοι, παρά την υπεροχή τους, δεν προκαλούν την αγανάκτηση των αντιπάλων τους.

ε. Οι πρόγονοι των Αθηναίων υπέταξαν κάθε ξηρά και θάλασσα.

στ. Οι Αθηναίοι διακηρύττουν τις νίκες, αλλά αποσιωπούν τις ήττες τους.

(μονάδες 9)

Απάντηση:

α. Λανθασμένη.

Ο ομιλητής συνοψίζει (ξυνελών), άρα ολοκληρώνει το εγκώμιο.

β. Ορθή.

γ. Ορθή.

δ. Ορθή.

ε. Λανθασμένη.

Οι τωρινοί Αθηναίοι/Η γενιά του Περικλή (θαυμασθησόμεθα) υπέταξε κάθε ξηρά και θάλασσα.

στ. Λανθασμένη.

Οι Αθηναίοι έστησαν μνημεία και για τις συμφορές και για τις νίκες (μνημεία κακῶν τε κάγαθῶν).

Σημείωση:

Για την τεκμηρίωση των λανθασμένων απαντήσεων δεν απαιτείται παράθεμα από το αρχαίο κείμενο.

Β. Αδίδακτο κείμενο για απόδοση στα Νέα Ελληνικά

(Μονάδες 25)

Να αποδώσετε το πιο κάτω αδίδακτο κείμενο (Κείμενο 3) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 3

Στο απόσπασμα που ακολουθεί, ο Σωκράτης νουθετεί τον γιο του, ο οποίος έχει θυμώσει με τη μητέρα του.

οὐκ οἶσθ' ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ* τοὺς εὖ πεπονθότας χάριν οὐκ ἀποδιδόντας, ἐὰν δέ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθησι καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἐᾷ ἄρχειν τοῦτον; [...] καὶ νῆ Δία ἐὰν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμήῃ, καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις. σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἐὰν σωφρονῆς, τοὺς μὲν θεοὺς παραιτήσει συγγνώμονάς* σοι εἶναι, εἴ τι παρημέληκας τῆς μητρός, μὴ σε καὶ οὗτοι νομίσαντες ἀχάριστον εἶναι οὐκ ἐθελήσωσιν εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους φυλάξει* μὴ σε αἰσθόμενοι τῶν γονέων ἀμελοῦντα πάντες ἀτιμάσωσιν*, εἴτα ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀναφανῆς.

Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα 2.2.13-14

(έκδοση Teubner, μικρή διασκευή)

Λεξιλόγιο

περιοράω, -ῶ = παραβλέπω, περιφρονώ

συγγνώμων, -ον = ο διατεθειμένος να συγχωρήσει, επιεικής

φυλάττομαί τινα = φυλάγομαι από κάποιον

ἀτιμάζω = καταφρονώ

Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα 2.2.13-14	Νεοελληνική απόδοση
οὐκ οἶσθ' ὅτι καὶ ἡ πόλις	Δεν γνωρίζεις ὅτι καὶ ἡ πόλη
ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται οὐδὲ δικάζει,	για καμιὰ ἄλλη ἀχαριστία δεν φροντίζει οὔτε δικάζει,
ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπρονθότας χάριν οὐκ ἀποδιδόντας,	ἀλλὰ παραβλέπει/περιφρονεῖ αὐτοὺς που, ἀν καὶ ἔχουν ευεργετηθεῖ, δεν ἀναποδίδουν (τῆ) χάρη (σε αὐτοὺς που τοὺς ευεργέτησαν),
ἐὰν δὲ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ,	ἀν, ὁμῶς, κάποιος δὲν φροντίζει γιὰ τοὺς γονεῖς του,
τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθησι	αὐτὸν καὶ τὸν καταδικάζει/τιμωρεῖ
καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἔῃ ἄρχειν τοῦτον; [...]	καὶ ἀποδοκιμάζοντάς τον δὲν του ἐπιτρέπει νὰ ἀρχει/κυβερνᾷ;
καὶ νῆ Δία	Καὶ μα τὸν Δία,
ἐὰν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμήῃ,	ἐὰν κάποιος, ὅταν πεθάνουν οἱ γονεῖς του, δὲν στολίσῃ τοὺς τάφους τοὺς,
καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις.	καὶ αὐτὸ το ἐξετάζει ἡ πόλη κατὰ τις δοκιμασίε/τὴν ἐξέταση τῶν ἀρχόντων.
σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἐὰν σωφρονῆς,	Ἐσύ λοιπόν, παιδί μου, ἐὰν εἶσαι σώφρων,
τοὺς μὲν θεοὺς παραιτήσῃ συγγνώμονάς σοι εἶναι,	τοὺς μὲν θεοὺς θὰ παρακαλέσεις νὰ σε συγχωρήσουν/νὰ εἶναι ἐπιεικεῖς μαζί σου,
εἴ τι παρημέληκας τῆς μητρός,	ἀν σε κάτι ἔχεις παραμελήσῃ τὴν μητέρα σου,
μή σε καὶ οὔτοι νομίσαντες ἀχάριστον εἶναι οὐκ ἐθελήσωσιν εὖ ποιεῖν,	μήπως καὶ αὐτοὶ θεωρώντας σε/ἐπειδὴ σε θεωρήσουν ἀχάριστο δὲν θελήσουν νὰ σε ευεργετοῦν.
τοὺς δὲ ἀνθρώπους φυλάξει	Ἀπὸ δὲ τοὺς ἀνθρώπους θὰ φυλαχθεῖς
μή σε αἰσθόμενοι τῶν γονέων ἀμελοῦντα πάντες ἀτιμάσωσιν,	μὴν τυχόν/μήπως, ἀντιλαμβανόμενοι/ὅταν/ἐπειδὴ ἀντιληφθούν ὅτι ἀμελεῖς τοὺς γονεῖς σου, σε καταφρονήσουν ὅλο
εἴτα ἐν ἐρημίᾳ φίλων ἀναφανῆς.	καὶ ἐπεὶ θὰ βρεθεῖς χωρὶς φίλους.

Ενδεικτική νεοελληνική απόδοση:

Δεν γνωρίζεις ότι και η πόλη για καμιά άλλη αχαριστία δεν φροντίζει ούτε δικάζει, αλλά περιφρονεί αυτούς που, αν και έχουν ευεργετηθεί, δεν ανταποδίδουν τη χάρη (σε αυτούς που τους ευεργέτησαν), αν, όμως, κανείς δεν φροντίζει για τους γονείς του, αυτόν και τον καταδικάζει και αποδοκιμάζοντάς τον δεν του επιτρέπει να κυβερνά; Και μα τον Δία, εάν κάποιος, όταν πεθάνουν οι γονείς του, δεν στολίζει τους τάφους τους, και αυτό το εξετάζει η πόλη κατά τις δοκιμασίες των αρχόντων. Εσύ λοιπόν, παιδί μου, εάν είσαι σώφρων, τους μεν θεούς θα παρακαλέσεις να σε συγχωρήσουν, αν σε κάτι έχεις παραμελήσει τη μητέρα σου, μήπως και αυτοί θεωρώντας σε αχάριστο δεν θελήσουν να σε ευεργετούν. Από δε τους ανθρώπους θα φυλαχθείς μήπως, αντιλαμβανόμενοι ότι αμελείς τους γονείς σου, σε καταφρονήσουν όλοι και έπειτα θα βρεθείς χωρίς φίλους.

Σημείωση:

Η πιο πάνω νεοελληνική απόδοση δεν αναμένεται αυτολεξεί.

Γ. Ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Γ.1. Να εντοπίσετε στο ακόλουθο απόσπασμα τις **τρεις (3) λέξεις** που είναι ορθογραφικά λανθασμένες και να τις διορθώσετε. Να μεταφέρετε τον ακόλουθο πίνακα στο τετράδιο απαντήσεων και να τον συμπληρώσετε κατάλληλα.

Θαυμάζω δ' ὅσοι τοὺς μὲν φύσῃ δεινοὺς ὄντας εἶπεῖν εὐδαιμονίζουσιν ὡς ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ πράγματος αὐτοῖς συμβεβηκῶτος, τοὺς δὲ τοιοῦτους γενέσθαι βουλομένους λοιδοροῦσιν ὡς ἀδίκου καὶ κακοῦ παιδεύματος ἐπιθυμοῦντας.

Ἴσοκράτους *Περὶ ἀντιδόσεως* 291

Λανθασμένες λέξεις	Διορθωμένες λέξεις
φύσῃ	φύσει
συμβεβηκῶτος	συμβεβηκότος
ἐπιθυμοῦντας	ἐπιθυμοῦντας

(μονάδες 3)

Θαυμάζω δ' ὅσοι τοὺς μὲν **φύσει** δεινοὺς ὄντας εἶπεῖν εὐδαιμονίζουσιν ὡς ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ πράγματος αὐτοῖς **συμβεβηκότος**, τοὺς δὲ τοιοῦτους γενέσθαι βουλομένους λοιδοροῦσιν ὡς ἀδίκου καὶ κακοῦ παιδεύματος **ἐπιθυμοῦντας**. (Ἴσοκράτους *Περὶ ἀντιδόσεως* 291)

Γ.2. Να βάλετε τους τόνους και τα πνεύματα που λείπουν από λέξεις του πιο κάτω αποσπάσματος. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων μόνο τις λέξεις στις οποίες θα προσθέσετε τόνο ή/και πνεύμα.

[...] οἱ δὲ βάρβαροι εἰ ἐπιχειρήσουσι τῆς θαλάττης ἄρχειν, οὐκ ἀνέξεται ταῦτα ἡ Ἑλλάς· ὥσθ' εαυτῇ ἐπικουρούσα καὶ ὑμῖν σύμμαχος γενήσεται.

Ξενοφῶντος Ἑλληνικά 4.8.4
(μονάδες 2)

Απάντηση:

- ἐαυτῇ
- ἐπικουροῦσα
- ὑμῖν

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές) (Μονάδες 20)

1. Να γράψετε ὅ,τι ζητεῖται για καθέναν ἀπὸ τους ἀκόλουθους τύπους:

α. δικάζει

Να γράψετε τὸ β' ἐνικὸ πρόσωπο ευκτικῆς καὶ προστακτικῆς ἀορίστου στὴν ἴδια φωνή.

- **Ευκτικὴ ἀορίστου: δικάσαις ἢ δικάσειας**
- **Προστακτικὴ ἀορίστου: δίκασον**

β. ἀποδιδόντας

Να γράψετε τὸν ἀντίστοιχο τύπο στὸν ἀόριστο β' καὶ στὸν παρακείμενο στὴν ἴδια φωνή.

- **Αόριστος β': ἀποδόντας**
- **Παρακείμενος: ἀποδεδωκότας**

γ. αἰσθόμενοι

Να γράψετε τὸ ἀπαρέμφατο ἐνεστώτα καὶ μέλλοντα.

- **Απαρέμφατο ἐνεστώτα: αἰσθάνεσθαι**
- **Απαρέμφατο μέλλοντα: αἰσθήσεσθαι ἢ αἰσθανθήσεσθαι**

δ. σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἐὰν σωφρονῆς, τοὺς μὲν θεοὺς **παραιτήσῃ** συγγνώμονάς σοι εἶναι.

Να κάνετε πλήρη γραμματικὴ ἀναγνώριση τοῦ τύπου **παραιτήσῃ** τῆς πιο πάνω περιόδου λόγου.

παραιτήσῃ: β' ἐνικὸ πρόσωπο οριστικῆς μέλλοντα μέσης φωνῆς τοῦ ρήματος παραιτέω, -ῶ / παραιτέομαι, -οὔμαι

(μονάδες 4)

2. Να ξαναγράψετε τὴν περίοδο λόγου που ἀκολουθεῖ βάζοντας ὅπου **τις = τινές** καὶ ὅπου **πόλις = Ἀθηναῖοι**. Να κάνετε μόνο τις ἀπαραίτητες ἀλλαγές.

ἐὰν δέ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ πόλις δίκην τε ἐπιτίθησι καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἔῃ ἄρχειν τοῦτον.

(μονάδες 3)

Απάντηση:

ἐὰν δὲ τινες γονέας μὴ θεραπεύωσιν, τούτοις Ἀθηναῖοι δίκην τε ἐπιτιθέασιν καὶ ἀποδοκιμάζοντες οὐκ ἔωσιν ἄρχειν τούτους.

3.α. Να κάνετε πλήρη συντακτική αναγνώριση των έντονα γραμμένων όρων του πιο κάτω αποσπάσματος.

οὐκ οἶσθ' ὅτι καὶ ἡ πόλις **ἄλλης** μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται οὐδὲ δικάζει [...]. σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἐὰν σωφρονῆς, τοὺς μὲν θεοὺς παραιτήσῃ **συγγνώμονάς** σοι εἶναι, εἴ τι παρημέληκας **τῆς μητρός**, μὴ σε καὶ οὗτοι νομίσαντες ἀχάριστον **εἶναι** οὐκ ἐθελήσωσιν εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους φυλάξει μὴ σε αἰσθόμενοι τῶν γονέων **ἀμελοῦντα** πάντες ἀτιμάσωσιν.

(μονάδες 5)

Απάντηση:

- **ἄλλης:** επιθετικός προσδιορισμός στο *ἀχαριστίας*
- **συγγνώμονας:** κατηγορούμενο στο *τοὺς θεοὺς* από το *εἶναι* (συνδεδετικό)
- **τῆς μητρός:** αντικείμενο (σε γενική) στο ρ. *παρημέληκας*
- **εἶναι:** ειδικό απαρέμφατο αντικείμενο της μετοχής *νομίσαντες*
- **ἀμελοῦντα:** κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται από το *αἰσθόμενοι* (αισθήσεως σημαντικό)

3.β. Στο ακόλουθο απόσπασμα υπάρχουν υποθετικοί λόγοι που ανήκουν σε δύο διαφορετικά είδη.

Να εντοπίσετε **έναν (1) υποθετικό λόγο από κάθε είδος** και να γράψετε την υπόθεση, την απόδοση και το είδος του καθενός.

οὐκ οἶσθ' ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται οὐδὲ δικάζει, ἀλλὰ περιορᾷ τοὺς εὖ πεπονθότας χάριν οὐκ ἀποδιδόντας, ἐὰν δὲ τις γονέας μὴ θεραπεύῃ, τούτῳ δίκην τε ἐπιτίθησι καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἔῃ ἄρχειν τοῦτον; [...] καὶ νῆ Δία ἐὰν τις τῶν γονέων τελευτησάντων τοὺς τάφους μὴ κοσμήῃ, καὶ τοῦτο ἐξετάζει ἡ πόλις ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων δοκιμασίαις. σὺ οὖν, ὦ παῖ, ἐὰν σωφρονῆς, τοὺς μὲν θεοὺς παραιτήσῃ συγγνώμονάς σοι εἶναι.

(μονάδες 3)

Απάντηση:

Υπόθεση	Απόδοση	Είδος υποθετικού λόγου
1. ἐὰν (μὴ) θεραπεύῃ	ἐπιτίθησι – (οὐκ) ἔῃ Σημείωση: Δεκτό και αν δοθεί μία από τις δύο αποδόσεις.	Αόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον
2. ἐὰν (μὴ) κοσμήῃ	ἐξετάζει	Αόριστη επανάληψη στο παρόν ή στο μέλλον
3. ἐὰν σωφρονῆς	παραιτήσεται	Προσδοκώμενο

Σημείωση:

Αναμένεται ένας από τους υποθετικούς λόγους 1 ή 2 και οπωσδήποτε ο 3.

4.α. Να εντοπίσετε στο ακόλουθο απόσπασμα και να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων **μία (1)** λέξη με την οποία συνδέεται ετυμολογικά καθεμία από τις ακόλουθες νεοελληνικές λέξεις:

- i. αντίθεση
- ii. διανομή

καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω **θῶ** ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας **νείμω**; Ἐπὶ πάντας ἔφη ὁ Ζεὺς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε **θῆς** παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως. (Κείμενο 1)

(μονάδες 2)

Απάντηση:

- i. αντίθεση: **θῶ / θῆς**
- ii. διανομή: **νείμω / νόμον**

4.β. Να γράψετε στον ίδιο γραμματικό τύπο **ένα (1)** αντίθετο/αντώνυμο στα Αρχαία Ελληνικά για καθεμία από τις πιο κάτω λέξεις του Κειμένου 3:

- i. εὔ
- ii. ἀποδοκιμάζουσα
- iii. ἀτιμάσσωσιν

(μονάδες 3)

Απάντηση:

- i. εὔ **≠** κακῶς, φαύλως
- ii. ἀποδοκιμάζουσα **≠** ἐπιδοκιμάζουσα, εὐφημοῦσα, ἐπευφημοῦσα, ἐπαινοῦσα
- iii. ἀτιμάσσωσιν **≠** τιμήσσωσιν

Σημείωση:

Γίνεται δεκτή και οποιαδήποτε άλλη ορθή απάντηση.

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά

(Μονάδες 5)

Να μεταφέρετε το πιο κάτω κείμενο στα Αρχαία Ελληνικά.

Οι μητέρες γνωρίζουν τι συμφέρει την πόλη και γι' αυτό ανατρέφουν τα παιδιά τους με μεγάλη φροντίδα. Αυτές, λοιπόν, θα τιμηθούν από τους άρχοντες με πράξεις και λόγια, επειδή το έργο τους είναι πάρα πολύ σπουδαίο.

Απάντηση:

Αἱ μητέρες γινώσκουσιν/ἴσασιν/ἐπίστανται

**τί/ὄ,τι συμφέρει/συμφέρον ἐστὶ τῇ πόλει /
ὠφελεῖ τὴν πόλιν**

καὶ διὰ τοῦτο/διὸ/ἐκ τούτου ἀνατρέφουσιν/τρέφουσιν/παιδεύουσιν

**τοὺς ἑαυτῶν/αὐτῶν/σφῶν αὐτῶν/σφετέρους παῖδας /
τὰ ἑαυτῶν/αὐτῶν/σφῶν αὐτῶν/σφέτερα τέκνα**

**μετὰ μεγάλης/πολλῆς φροντίδος/ἐπιμελείας/μερίμνης /
μεγάλη/πολλῆ φροντίδι/ἐπιμελεία/μερίμνη.**

Αὗται οὖν/γοῦν/τοίνυν/δὴ τιμηθήσονται

ὑπὸ/ἀπὸ/ἐκ/παρὰ/πρὸς τῶν ἀρχόντων / τοῖς ἄρχουσιν

πράξεσιν καὶ λόγοις/ἔπεσιν

διότι/ὄτι/ὥς/ἐπεὶ/ἐπειδὴ

τὸ ἑαυτῶν/αὐτῶν/σφῶν αὐτῶν/σφέτερον ἔργον

**σπουδαιότατόν/ἄριστόν ἐστι / μάλιστα σπουδαῖόν/ἀγαθόν ἐστι. /
ἢ**

**ὄντος τοῦ ἑαυτῶν/αὐτῶν/σφῶν αὐτῶν/σφετέρου ἔργου
σπουδαιότατου/ἀρίστου/μάλιστα σπουδαίου.**

Σημειώσεις:

1. Γίνεται δεκτή και οποιαδήποτε άλλη ορθή επιλογή.
2. Η παράλειψη έγκλισης τόνου δεν θεωρείται λάθος.

1. Ποια κοινή ιδέα παρουσιάζεται στα πιο κάτω Κείμενα 1 και 4; Να την εξηγήσετε με βάση το καθένα από αυτά.

Κείμενο 1 (απόσπασμα)

καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπὶ πάντας ἔφη ὁ Ζεὺς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἑμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

Πλάτωνος *Πρωταγόρας* Β'

Κείμενο 4

Και συμβαίνει εμεῖς οἱ ἴδιοι να φροντίζουμε συγχρόνως και για τα ιδιωτικά μας ζητήματα και για τα δημόσια, και ενώ ο καθένας μας ασχολείται με διαφορετικά πράγματα, συμβαίνει να γνωρίζουμε τα πολιτικά (ζητήματα) ικανοποιητικά. Γιατί μόνοι εμεῖς αὐτόν που δεν συμμετέχει καθόλου σε αυτά τον θεωρούμε ὄχι φιλήσυχο, αλλά ἀχρηστο.

Θουκυδίδου *Ἱστορία* Β' 40
(μονάδες 6)

Απάντηση:

Κοινή ιδέα: Και στα δύο κείμενα προβάλλεται η σημασία της πολιτικής αρετής και η συμμετοχή του πολίτη σε αυτήν / η έννοια του ενεργού πολίτη / η συμμετοχή του πολίτη στα κοινά.

Κείμενο 1. Η «μέθεξη», η συμμετοχή όλων των πολιτών είναι απαραίτητος ὅρος για την ὑπαρξη μιας πόλης. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να απομακρύνονται ως επιβλαβεῖς για την πόλη οἱ «ἀπράγμονες». Η συμμετοχή στα κοινά αποτελεί τον θεμέλιο λίθο μιας δημοκρατικής πολιτείας.

Κείμενο 4. Απαραίτητη η συμμετοχή του πολίτη τόσο στην ιδιωτική ὅσο και στη δημόσια ζωή. Οἱ Αθηναῖοι θεωροῦν τον πολίτη που δεν συμμετέχει στα κοινά ὄχι ἀπράγμονα, αλλά ἀχρεῖον, ἀχρηστο.

Σημείωση:

Η πιο πάνω απάντηση δεν αναμένεται αυτολεξεί.

2. Ο Θουκυδίδης εντάσσει στην *Ἱστορία* του, ἔργο γραμμένο με αυστηρά επιστημονική μέθοδο, τον *Επιτάφιο του Περικλή*, ἕναν επιδεικτικό λόγο με πολλά στοιχεία ρητορικής.
- α. Να εντοπίσετε και να εξηγήσετε **δύο (2)** σημεία του Κειμένου 2, τα οποία παραπέμπουν ἔμμεσα στον στόχο του Θουκυδίδη για αντικειμενικότητα (ιστορική αλήθεια).
(μονάδες 4)

Απάντηση:

Εντοπισμός σημείων αντικειμενικότητας	Εξήγηση
<i>μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοὶ ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὀμήρου ἐπαιέτου οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάψει.</i>	Ο ρήτορας ισχυρίζεται ότι το μεγαλείο της Αθήνας <u>τεκμηριώνεται</u> (οὐ δὴ τοὶ ἀμάρτυρόν) με <u>απτές αποδείξεις</u> (σημεῖα).
	Η Αθήνα δεν έχει ανάγκη ούτε από τον Ὀμηρο αλλά ούτε και από τους λογογράφους να την υμνήσουν μέσω υπερβολών ή ευχάριστων διηγήσεων, επειδή καταξιώνεται μέσα από τα επιτεύγματά της, τα οποία αναδεικνύει ο αντικειμενικός λόγος του ιστορικού.
<i>πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κάγαθῶν ἀίδια συγκατοικίσαντες</i>	Υπάρχουν <u>μνημεῖα</u> τόσο για τις νίκες όσο και για τις ήττες των Αθηναίων, τα οποία αποτελούν αντικειμενικά στοιχεία που εξυπηρετούν την ιστορική αλήθεια.
	Ο ίδιος ο ρήτορας αποδίδει με αντικειμενικότητα την αλήθεια, χωρίς να αποκρύπτει τις αποτυχίες των Αθηναίων.
<i>ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἔσβατόν τῃ ἡμετέρα τόλμη καταναγκάσαντες γενέσθαι</i>	Ο ρήτορας προβάλλει ἔμμεσα την ιμπεριαλιστική πολιτική των Αθηναίων.
<ul style="list-style-type: none">• καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια• τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάψει	Η αναφορά του ρήτορα στην έννοια της <u>αλήθειας</u> , μάλιστα δύο φορές στην ίδια παράγραφο.
	Ο ρήτορας προκρίνει τα έργα έναντι των λόγων. Υποστηρίζει ότι η αλήθεια πηγάζει από έργα, πράξεις που αποδεικνύουν τη δύναμη της Αθήνας και όχι από λόγους που αποτελούν καυχησιολογία.

Σημείωση:

Γίνεται δεκτή και οποιαδήποτε άλλη ορθή και τεκμηριωμένη απάντηση.

β. Αφού εντοπίσετε στο Κείμενο 2 και γράψετε **δύο (2)** εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί ο ρήτορας για να διεγείρει το συναίσθημα των ακροατών, να αναφέρετε **έναν (1)** από τους απώτερους στόχους του.

(μονάδες 5)

Απάντηση:

Εκφραστικά μέσα που διεγείρουν το συναίσθημα των ακροατών:

- Επαναφορά/Επανάληψη (π.χ. μόνη-μόνη, οὔτε-οὔτε)

- Αντίθεση (π.χ. ἔργον-λόγος, θάλασσα-γῆ, τέρψει-βλάβει, μνημεῖα κακῶν-ἀγαθῶν)
- Ισοσυλλαβία, παρήχηση, συνήχηση, ομοιοτέλετο σχῆμα (π.χ. ἔρχεται/ἄρχεται)
- Συντακτικές αντιστοιχίες (π.χ.: α. μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἴων κακοπαθεῖ β. οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται. Μεταξύ α και β υπάρχει τέλεια συντακτική αντιστοιχία: πολεμίῳ-ὑπηκόῳ, ἀγανάκτησιν-κατάμεμψιν, ὑφ' οἴων κακοπαθεῖ - ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται)
- Σχῆμα λιτότητας (οὐχ ὑπ' ἀξίων)
- Ὑπερβολή (π.χ. ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρῃ τόλμῃ, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα...)
- Μεταφορά (π.χ. τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παιδεύσιν εἶναι)
- Εἰκόνα (π.χ. μνημεῖα κακῶν τε κάγαθῶν, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρῃ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι)
- ...

Απώτερος στόχος του ρήτορα:

- Να πείσει το ακροατήριο να συναινέσει στην παραδοχή του μεγαλείου της πόλης.
- Να εξυψώσει το φρόνημα των συμπολιτών του σε περίοδο πολέμου.
- Να τονώσει το αίσθημα ευθύνης και χρέους των πολιτών απέναντι στην πόλη τους.
- Να παρουσιάσει την Αθήνα ως την πόλη που αξίζει να κυριαρχεί σε άλλους.
- Να παρουσιάσει την Αθήνα ως την πόλη για την οποία αξίζει να πεθάνει κανείς.

Σημείωση:

Γίνεται δεκτή και οποιαδήποτε άλλη ορθή απάντηση.

-ΤΕΛΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΛΥΣΕΩΝ-